

TŪVE JĀNSONE

BĪSTAMĀ VASARA

Tūves Jānsones zīmējumi

No zviedru valodas tulkojusi
Mudīte Treimane

ZVAIGZNE ABC

821.113.6-93

Ja 606

Tove Jansson
FARLIG MIDSOMMAR

© Tove Jansson, 1954, Moomin Characters™

Published in Latvian by arrangement with Rights & Brands.

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Tulkojums latviešu valodā, Mudīte Treimane, 1991

© Izdevums latviešu valodā, Apgāds Zvaigzne ABC, 2009, 2024

ISBN 978-9934-32-304-1

Vivikai

ZR ZA
R A
DR DA
D

Eglzaru būda

Cietums

Aka

Svilpastes māja

Mazās Murmulītes māja

Plavas

Susurīna nomētnē

IZIRĒ LAIVAS

Mazā Mija rokdarbu kārbīnā

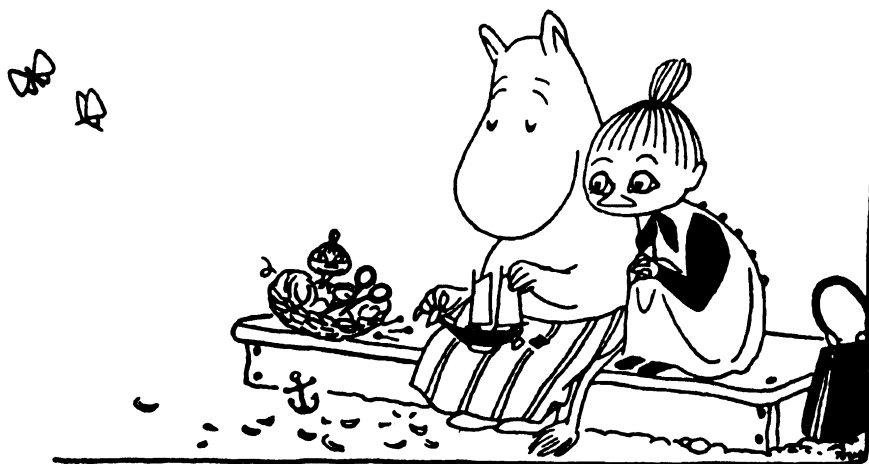
Šeit viņi uzbrauca uz sēkla

Pilādzis, kurā viņi gulēja

Līcis, kurā viņi paslēpās

EGLU LĪČA KARTE

TOM

PIRMĀ NODAĻA

par tās kuģīti un vulkāna izvirzumu

Trolliša Mumina māmiņa sēdēja saulītē uz kāpnēm un meistaroja tās kuģīša takelāžu¹.

“Ja atmiņa mani neviļ, tad buriniekam aizmugurē ir divas lielas buras un priekšā pie bugsprita² vairākas mazas, trīsstūrains,” viņa prātoja.

Visgrūtāk bija veidot stūri, bet vispatīkamāk – kravas telpu. Tai Mumina māmiņa bija iztaisījusi no tās

¹ *Takelāža* – visi burukuģa piederumi, ar kuriem nostiprina apaļkokus un vada buras.

² *Bugsprits* – horizontāls vai slīps no burukuģa priekšgala uz priekšu izvirzīts koks, pie kura piestiprina priekšburas, lai palielinātu kuģa manevrēšanas spējas.

ļoti mazu vāku, un, kad viņa to uzlika, vāks bija pašā laikā un plānās malas cieši pieklāvās klājam.

“Katram gadījumam, ja nu uznāktu vētra,” viņa pie sevis noteica un laimīga nopūtās.

Pievilkusi ceļgalus pie zoda, māmiņai blakus uz kāpnēm sēdēja un skatījās Bumbulītes meita. Viņa vēroja, kā trollīša Mumina māmiņa piestiprina vantis ar kniepatām, kuru galviņas bija no dažādu krāsu stikla. Mastu galotnēs māmiņa iesprauda sarkanus vimpelišus.

– Kas dabūs šo kuģīti? – Bumbulītes meita bijīgi jautāja.

– Trollītis Mumins, – viņa māmiņa atteica un sāka meklēt rokdarbu kārbiņā piemērotu enkura trosi.

– Negrūsties! – smalka balstiņa atskanēja no kārbiņas.

– Miļo Bumbulīt, – trollīša māmiņa iesaucās, – tava mazā māsa atkal ir ielidusi rokdarbu kārbiņā. Viņa sadursies uz adatām.

– Mija! – Bumbulītes meita draudīgi uzsauca un mēģināja sataustīt savu māsu dzijas šķeterītē¹. – Tūlīt nāc ārā!

Taču mazā Mija tikai ielīda dziļāk kārbiņā un noslēpās dzijā pavisam.

– Tīrā nelaime, ka viņa ir pagadījusies tik mazītiņa, – Bumbulītes meita sūrojās. – Es nekad nezīnu, kur viņa palikusi. Vai tu neiztaisītu arī viņai tāss kuģīti? Tad viņa varēs braukāt pa ūdensmucu un es vismaz zināšu, kur viņa atrodas.

Trollīša Mumina māmiņa iesmējās un izvilka no savas somas tāss gabaliņu.

¹ Šķetere – vienādi garos likumos satīta un vietām pārsieta dzija.

– Kā tev šķiet, vai šis turēs mazo Miju? – viņa jautāja.

– Noteikti, – Bumbulītes meita sacīja. – Bet tad tev no tāss jāiztaisa arī maza glābšanas josta.

– Vai drīkstu sagriezt dzijas kamolu? – mazā Mija sauca no rokdarbu kārbīņas.

– Lūdzu, – trollīša Mumina māmiņa atļāva. Viņa sēdēja un apbrīvoja savu kuģīti un prātoja, vai nav kaut ko aizmirsusi. Kamēr viņa turēja to ķepās, pēkšņi atlidoja liela sodrēju skrandu un nokrita klāja vidū.

– Ka tevi viens! – trollīša Mumina māmiņa sacīja un aizpūta skrandu prom. Tūlīt atlidoja vēl viena sodrēju kripata un nolaidās māmiņai uz purniņa. Viss gaiss virmoja no sodrējiem.

Mumina māmiņa nopūzdamās piecēlās.

– Tas vulkāna izvirdums tikai par kaitināšanu vien ir, – viņa teica.

– Vulkāna izvirdums? – mazā Mija ieinteresēta jautāja, parādīdamās no rokdarbu kārbīņas.

– Jā, te tuvumā atrodas kalns, kas sācis laist uguni, – Mumina māmiņa skaidroja. – Un sodrėjus. Kopš es apprecējos, kalns bija gulējis mierīgi, un tagad, kad esmu izkārusi žāvēties veļu, tas atkal sāk šķaudīt un pasaule kļūst melna...

– Viss sadegs! – mazā Mija līksmi iekliedzās. – Sadegs visas viņu mājas un viņu dārzi, un rotaļlietas, un brālīši un māsiņas, un to rotaļlietas!

– Muļķības, – trollīša Mumina māmiņa laipni sacīja, notraukdama no deguna nedaudz kvēpu.

Tad viņa devās uzmeklēt trollīti Muminu.

Lejpus nogāzes, tūlīt pa labi no koka, kurā karājās trollīša Mumina tēta šūpuļtīkls, atradās liela bedre, pilna ar dzidri brūnu ūdeni. Bumbulītes meita allaž bija apgalvojusi, ka bedrei vidū neesot dibena. Iespējams, ka viņai bija taisnība. Visapkārt bedrei stiepās platas, spīdīgas lapas, kur atpūsties spārēm un ūdenszirnekļiem, un zem ūdens – ar svarīgu sejas izteiksmi – šaudījās spuraini ķipari. Mazliet dziļāk kā no zelta spīdēja vardes acis, un dažbrīd aši pazibēja viņas noslēpumainie radnieki, kuri mājāja dziļāk dūnās.

Trollītis Mumins gulēja savā parastajā vietā (vai vienā no savām vietām), saritinājies zaļi dzeltenajās sūnās un uzmanīgi palicis sev apakšā asti.

Nopietns un apmierināts viņš skatījās ūdenī, ieklausīdamies spārnu švīkstoņā un bišu miegainajā sanēšanā.

“Kuģītis būs man,” viņš domāja. “Tam jābūt priekš manis. Pirmo tāss kuģīti vasarā māmiņa vienmēr taisa tam, ko viņa visvairāk mīl. Pēc tam viņa kuģīti noliek pie citām lietām, lai neviens nekļūtu bēdīgs. Ja šis ūdenszirneklis aizpeldēs uz austrumiem, tad kuģītim nebūs jollas¹. Ja tas dosies uz rietumiem, tad būs jolla – un vēl tik maza, ka to būs bail pat saņemt ķepā.”

Ūdenszirneklis gausi rāpās uz austrumiem, un trollītim Muminam saskrēja acīs asaras.

Tajā brīdī iečabējās zāle un starp skarām palūkojās māmiņa.

– Hei! – viņa sacīja. – Man priekš tevis kaut kas ir.

Uzmanīgi viņa ielaida burinieku ūdenī. Tas skaisti šūpojās virs sava atspulga un sāka griezties pats no sevis, it kā to vien būtu darījis.

Trollītis Mumins tūlīt pamanīja, ka māmiņa ir aizmirsusi iztaisīt jollu.

Viņš mīļi paberzēja savu purniņu gar māmiņas purniņu (likās, it kā seja pieglaustos baltam samtam) un sacīja:

– Šis ir visjaukākais kuģītis, ko tu jebkad esi taisījis.

Viņi sēdēja sūnās viens otram blakus un raudzījās, kā burinieks kuģo taisni pāri dīķītim² un piestāj pie kādas lapas.

¹ *Jolla* – neliela, plata airu laiva, parasti ar 2–8 airiem, kurai var uzstādīt mastu ar buru.

² *Dīķītis* ir maza, dziļa ūdenskrātuve, kādu Somijā ir daudz. – *Aut. piez.*

Attālāk pie mājas varēja dzirdēt, kā Bumbulītes meita bar savu mazo māšeli.

– Mija! Mija! – viņa sauca. – Nejaukais bērns! Miiija! Nāc mājās, lai varu sapluinīt tevi aiz matiem!

– Nu viņa atkal ir kaut kur noslēpusies, – trollītis Mumins teica. – Vai tu atceries, ka reiz mēs atradām viņu tavā somā?

Trollīša māmiņa pamāja ar galvu. Viņa sēdēja, pieliekusies tuvu ūdens spogulim, un skatījās dziļumā.

– Tur lejā kaut kas spīd, – viņa teica.

– Tā ir tava zelta aproce, – sacīja trollītis Mumins. – Un Snorkes jaunkundzes kājas gredzens. Vai tā nebija laba doma?

– Šausmīgi laba, – viņa māmiņa atbildēja. – Turpmāk mēs vienmēr glabāsim savas rotaslietas brūnā avota ūdenī. Tur tās izskatās daudz skaistāk.

Bet uz Muminu mājas kāpnēm stāvēja Bumbulītes meita un klaigāja, līdz tai aizsmaka balss. Mazā Mija sēdēja kādā no savām neskaitāmajām paslēptuvēm un smējās, un viņas māsa to zināja.

“Viņai vajadzētu mānīt mani laukā ar medu,” Mija domāja. “Un, kad es parādītos, tad mani iekaustīt.”

– Paklau, Bumbulīte, – teica trollīša Mumina tētis, sēdēdams šūpuļkrēslā. – Ja tu šitā kliegsi, viņa nekad nenāks ārā.

– Es tikai klaigāju, lai nomierinātu savu sirdsapziņu, – Bumbulītes meita svarīgi paskaidroja. – Aizbraukdama māmiņa sacīja: “Nu es atstāju mazo māsu

tavā gādībā, un, ja tu nevarēsi viņu izaudzināt, tad to nevarēs neviens; es pati šo domu esmu atmetusi jau kopš Mijas piedzimšanas.”

– Tad es saprotu, – trollīša Mumina tētis noteica.
– Klieudz vien, ja tas tevi nomierina. Paņēmis no brokastu galda kūkas gabalu, viņš piesardzīgi pavērās visapkārt un pamērcēja to krējuma traukā.

Galds bija klāts pieciem, sestais šķīvis atradās zem galda verandā, jo Bumbulītes meita uzstāja, ka tur viņa jūtosies daudz neatkarīgāka.

Mijas šķīvītis, protams, bija ļoti mazītiņš un stāvēja galda vidū puķu vāzes paēnā.

Patlaban pa dārza celiņu šurpu traucās trollīša Mumina māmiņa.

– Mīlā, esi mierīga, – trollīša Mumina tētis sacīja.
– Mēs pieliekamajā jau iekodām.

Māmiņa aizsusies ienāca verandā un ņēmās skatīties uz brokastu galdu. Galdauts bija stipri sodrējains.

– Ak vai, ak vai, – viņa novilka. – Cik te karsts! Un sodrējains. Vulkāna izvirdumi ir tik nepatīkami.

– Bijis tas maķenīt tuvāk, varētu dabūt vismaz vēstuļu presi no īstas lavas¹, – tētis ilgu pilnā balsī teica.

Bija patiešām silts.

Trollītis palika guļam dīķīša malā un skatījās debesīs, kas bija gluži baltas un izskatījās kā sudraba plate. Viņš dzirdēja lejā pie jūras sakliedzamiem putnus.

“Gaisā jaušams pērkons,” trollītis Mumins miegains nodomāja un piecēlās no sūnām. Un, kā allaž uz laika

¹ Lava – šķidru minerālu masa, ko vulkāns izvirduma laikā izsviež zemes virspusē.

maiņu – metoties krēsli vai mainoties gaismām –, viņš sāka ilgoties pēc Susuriņa.

Susuriņš bija trollīša vislabākais draugs. Zināms, viņam ārkārtīgi patika arī Snorkes jaunkundze, taču draudzība ar meiteni ir pavisam kas cits.

Susuriņš bija mierīgs un bezgala daudz zināja, bet bez vajadzības par to nerunāja. Tikai retu reizi viņš pastāstīja par saviem ceļojumiem, un tad tu varēji justies lepns – it kā Susuriņš tev būtu atļāvis kļūt par biedru slepenā savienībā. Kad uzkrita pirmais sniegs, trollītis Mumins kopā ar citiem vienmēr gāja ziemas guļā. Bet Susuriņš aizklejoja uz dienvidiem un Muminu ielejā atgriezās tikai nākamajā pavasarī.

Šopavar viņš nebija atgriezies.

Trollītis Mumins bija sācis viņu gaidīt, tikko kā izlīda no ziemas guļas, lai gan pārējiem viņš neko nesacīja. Kad pāri ielejai aizlaidās putnu kāsis un bija nokusis no ziemeļiem sanestais sniegs, trollītis kļuva nepacietīgs. Tik ilgi Susuriņš vēl nekad nebija aizkavējies. Atnāca vasara, un Susuriņa telts vieta pie upes aizauga un pārklājās ar zaļu zāli – it kā nekad neviens te nebūtu dzīvojis.

Trollītis Mumins joprojām gaidīja Susuriņu – ne vairs tik dedzīgi, bet pārmetoši un mazliet noguris.

Pie pusdienu galda Snorkes jaunkundze reiz bija ieminējusies par to.

– Cik Susuriņš šogad ilgi kavējas, – viņa sacīja.

– Kas zina, varbūt viņš neatnāks nemaz, – Bumbulītes meita noteica.

– Morra būs viņu apēdusi! – mazā Mija iesaucās.

– Vai arī viņš būs iekritis kādā caurumā un saspiests plakans!